

Nr 42.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om fortsatt tillämpning av lagen den 19 juni 1917 med vissa bestämmelser mot oskäligen pris under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden; given Stockholms slott den 23 januari 1920.

Under återopande av bilagda i statsrådet och lagrådet hållna protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om fortsatt tillämpning av lagen den 19 juni 1917 med vissa bestämmelser mot oskäligen pris under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden.

GUSTAF.

Eliel Löfgren.

Förslag

till

Lag

om fortsatt tillämpning av lagen den 19 juni 1917 med vissa bestämmelser mot oskäligen pris under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden.

Härigenom förordnas, att lagen den 19 juni 1917 med vissa bestämmelser mot oskäligen pris under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden, sådan denna lag gäller till och med den 29 februari 1920, skall äga fortsatt tillämpning till och med den 28 februari 1921; dock skall från och med den 1 mars 1920 9 § hava följande lydelse:

Livsmedelsnämnd eller, där sådan ej finnes, kommunalnämnd åligger att ägna synnerlig uppmärksamhet däråt, att brott mot denna lag angivas till åtal.

Förordnande, som avses i 1 §, samt förbud och annan bestämmelse, som enligt 5 § meddelats, skola ej gälla längre än till och med den 28 februari 1921. I fråga om sådan under tiden för lagens giltighet begången förseelse, som i lagen avses, skall vad där är stadgat fortfarande att gälla även efter sistberörda dag.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementens ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott fredagen den 16 januari 1920.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLMER,
Statsråden: PETRÉN,
NILSON,
LÖFGREN,
friherre PALMSTIERNA,
UNDÉN,
THORSSON,
HOLMQUIST,
OLSSON.

Chefen för justitiedepartementet statsrådet Löfgren anförde:

»Lagen den 19 juni 1917 med vissa bestämmelser mot oskäliga pris under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden upphör att gälla den 29 februari 1920. Med anledning härav hava från socialstyrelsen, folkhushållningskommissionen av juni 1919, överståthållareämbetet och samtliga länsstyrelser infordrats utlåtanden, huruvida bestämmelser av det innehåll, som innefattades i nämnda lag, kunde anses erforderliga för tiden efter sistberörda dag, och hava dessa utlåtanden nu inkommit.

Socialstyrelsen har framhållit, att under förarbetena till lagen vissa betänkligheter uttalats av de för ändamålet tillkallade sakkunniga med avseende å effektiviteten och lämpligheten av en sådan lagstiftning som ifrågavarande samt att styrelsen icke kunde underlåta att tillmäta dessa betänkligheter en viss betydelse. Å andra sidan borde emellertid framhållas, att de förhållanden, vilka föranlett lagens tillkomst, fortfarande torde vara i viss mån för handen. Därtill komme, att lagen,

*Social-
styrelsen.*

trots de bristfälligheter, som måhända vidlådde densamma, genom sin blotta tillvaro torde vara ägnad att motverka de tendenser till oskäligen prisstegring, som icke kunde förväntas upphöra så snart efter världskrigets slut. I enlighet med vad sålunda anförts ansåge sig styrelsen sakna skäl att tillstyrka ifrågavarande lagstiftnings upphörande i och med utgången av lagens giltighetstid den 29 februari 1920.

Folkhushållningskommissionen.

Folkhushållningskommissionen har anført, att erfarenheterna rörande lagens tillämpning visade, att densamma syntes vara av betydelse jämväl under andra förhållanden än dem, som närmast framkallats av världskriget och dess återverkan på vår inhemska marknad. Det skydd för konsumtionen mot oskäligen prissättning å av producenter, handlande eller andra saluförda eller tillhandahållna förnödenheter, som lagen äsyftat och även i viss utsträckning torde hava visat sig kunna bereda, syntes alltjämt vara av nöden, icke minst under den dyrtid, som ännu kännetecknade vårt land. Det vore sålunda kommissionens uppfattning, att åt bestämmelserna i förenämnda lag borde givas fortsatt giltighet och att, först sedan hithörande förhållanden undergått en väsentlig förändring, till förnyad prövning måtte upptagas frågan, huruvida de borde alldeles försvinna ur lagstiftningen eller i eventuellt modifierad form ingå såsom en bestående del av densamma.

Länsstyrelserna.

I de av överståthållareämbetet och länsstyrelserna avgivna utlåtandena hava väsentligen olika meningar uttalats beträffande frågan om behovet av förevarande lagstiftnings prolongation. Överståthållareämbetet samt länsstyrelserna i Jönköpings, Kalmar, Blekinge, Kristianstads, Älvsborgs, Skaraborgs, Örebro, Västmanlands, Gävleborgs, Väster-norrlands, Jämtlands och Västerbottens län hava samtliga ansett, att lagen borde erhålla fortsatt giltighet. Jämväl länsstyrelserna i Uppsala och Malmöhus län hava uttalat sig för ett förnyande av själva lagen men samtidigt gjort gällande, att fortsatt tillämpning av lagens *bestämmelser* under nuvarande förhållanden näppeligen vore motiverat. Länsstyrelsen i Stockholms län har förklarat sig förhindrad tillstyrka prolongation, då sådana förhållanden, som förutsattes i 1 § av lagen, numera ej kunde anses föreligga. Övriga länsstyrelser hava avstyrkt förlängning av lagens giltighetstid. Av dessa hava emellertid länsstyrelserna i Östergötlands och Kopparbergs län framhållit, att en lagstiftning i det syfte, som avses i förevarande lag, syntes böra antagas att gälla under normala förhållanden.

Såsom skäl för lagens prolongation, vilken sålunda förordats av

överståthållareämbetet och flertalet länsstyrelser, hava dessa huvudsakligen anført, att ehuru varutillgången efter krigets slut avsevärt förbättrats, en kännbar knapphet å ett flertal viktiga förnödenheter, som i lagen avsåges, dock alltjämt vore rådande, vilket förhållande i sin mån bidragit till fortvaron av den under kristiden rådande höga prisnivån. Så länge berörda knapphet rådde, måste man befara, att försök att med konstlade medel framkalla obefogade prisstegringar ej skulle utebliva, och saknades ej heller tendenser i denna riktning. Med hänsyn till osäkra importförhållanden och andra omständigheter vore det ej uteslutet, att en försämring i den nuvarande varutillgången kunde inträda och prisnivån ytterligare stiga. Tillvaron av lagen kunde ej anses medföra skada för den lojala handeln och varuomsättningen. Ehuru lagen under år 1919 tillämpats i allenast ett ringa antal fall, hade den dock genom det straffhot, som den inneburit, verkat återhållande på osunda och samhällsskadliga företeelser på prisbildningens område.

Lika med flertalet av de hörda myndigheterna finner jag vägande skäl tala för utsträckande av prisockerlagens giltighetstid. De förhållanden, som föranlett lagens tillkomst, äro alltjämt i viss mån förhanden och kunna väntas fortfara under ännu någon tid framåt. Det kan ej heller anses uteslutet, att, så länge våra handels- och sjöfartsförbindelser äro så osäkra som för närvarande, ökade svårigheter kunna uppstå för landets varutillförsel samt föranleda förminskad tillgång å varor och stegrade pris.

*Departements-
chefen.*

Men fränsett att ännu rådande abnorma förhållanden påkalla lagbestämmelser för att stävja ett obehörigt utnyttjande av kristidens svårigheter, synes mig lagen så mycket mindre för närvarande böra upphöra att gälla, som dess syfte torde böra tillgodoses jämväl för framtiden. Även efter inträdandet av mera normala förhållanden lärer behov förefinnas av straffbestämmelser gällande jämväl för andra fall av ocker än sådana, som avses i lagen den 14 juni 1901. Otvivelaktigt behöver lagstiftningen i fråga i samband härmed omläggas — särskilt har det även under lagens hittillsvarande tillämpning framstått som ett önskemål att erhålla en klarare bestämning å de förfaranden, som lagstiftningen avser att straffbelägga — men innan en dylik, allmängiltig ockerlagstiftning kan komma till stånd, synes emellertid, för bevarande av erforderlig kontinuitet i rättsuppfattningen, nu gällande tillfälliga prisockerlag böra bibehållas, intill dess ny lagstiftning av mera permanent natur hinner träda i kraft, vilket tidigast torde kunna ske efter förslags framläggande vid 1921 års riksdag.

Jag anmärker härvid, att även i andra länder efter krigstillståndets upphörande lagstiftningar med motsvarande innehåll äro gällande. Så är fallet exempelvis i England samt i våra grannländer Danmark och Norge.

Med hänsyn till vad jag nu anfört, tillstyrker jag förlängning av prisockerlagens giltighetstid under ett år från den 29 februari 1920.

Vad angår de särskilda bestämmelserna i lagen synes det vara uppenbart, att den allmänna förutsättning för lagens tillämpning, som enligt 1 § utgöres av förhandenvaron av »utomordentliga, av krig föranledda förhållanden», alltjämt måste anses föreligga. Jag får i detta avseende hänvisa till mitt förut denna dag till statsrådsprotokollet avgivna yttrande rörande förfoganderättslagens prolongation, däri jag i korthet angivit skälen för denna ståndpunkt.

Enligt 9 § sådan densamma lyder enligt lagen den 30 april 1918 åligger det livsmedelsstyrelser och livsmedelsnämnder att ägna synnerlig uppmärksamhet däråt, att brott mot lagen angivas till åtal. Då bibehållandet av berörda organ för livsmedelsregleringen kan antagas inom en nära framtid bliva obehövt, torde förevarande paragraf böra givas en med dess ursprungliga lydelse i 1917 års lag överensstämmande avfattning, varigenom ifrågavarande skyldighet kommer att åligga livsmedelsnämnd eller, där sådan ej finnes, kommunalnämnd.

I enlighet med vad jag nu anfört har jag låtit inom justitiedepartementet utarbета ett förslag om fortsatt tillämpning till och med den 28 februari 1921 av förevarande lag.»

Föredraganden uppläste härefter ett förslag till *lag om fortsatt tillämpning av lagen den 19 juni 1917 med vissa bestämmelser mot oskäligen pris under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden*, vilket förslag var av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar¹⁾; och hemställde föredraganden, att lagrådets utlåtande över förslaget måtte för det i § 87 regeringsformen angivna ändamål inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan blev av Hans Maj:t Konungen bifallen.

Ur protokollet:
Adil Wifvesson.

¹⁾ Denna bilaga, som är av ordagrant lika lydelse med det vid propositionen fogade lagförslaget, har här uteslutits.

Kungl. Maj:ts proposition Nr 42.

*Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd fredagen
den 23 januari 1920.*

Närvarande:

Justitieråden	AMÉEN, friherre LEJONHUFVUD, EDELSTAM,
Regeringsrådet	LINNÉR.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 16 januari 1920, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamål inhämtas över upprättat *förslag till lag om fortsatt tillämpning av lagen den 19 juni 1917 med vissa bestämmelser mot oskäligen pris under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden.*

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, föredrogs inför lagrådet av ledamoten å justitiedepartementets lagavdelning, assessor Thor Sjöfors.

Lagrådet lämnade förslaget utan anmärkning.

Ur protokollet:
Erik Ölander.

*Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
fredagen den 23 januari 1920.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Statsråden: PETRÉN,
NILSON,
LÖFGREN,
friherre PALMSTIERNA,
UNDÉN,
THORSSON,
OLSSON.

Chefen för justitiedepartementet statsrådet Löfgren anmälde lagrådets denna dag avgivna utlåtande över det den 16 innevarande januari till lagrådet remitterade förslaget till lag om fortsatt tillämpning av lagen den 19 juni 1917 med vissa bestämmelser mot oskäligen pris under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden samt hemställde, att förslaget, som av lagrådet lämnats utan anmärkning, måtte, jämlikt § 87 regeringsformen, genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställda täcktes Hans Maj:t Konungen förordna, att till riksdagen skulle avlätas proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Ivar Brynolf.